

Work Flow
คู่มือการปฏิบัติงาน
กระบวนการสร้างคุณค่า

กระบวนการ

โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร.

: หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

ส่วนกิจการอาสาสมัคร
สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 1/10

การวิเคราะห์กระบวนการงาน (Input-Output Analysis)

1. นโยบาย

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ พิจารณาเห็นว่า การเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดภัยพิบัติบางประเภทและลดการสูญเสียให้น้อยที่สุด โดยกำลังของเจ้าหน้าที่ภาครัฐฝ่ายเดียวย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอัตรากำลังที่มีจำกัดหรือที่ตั้งของส่วนราชการ อยู่ห่างไกลจากที่เกิดเหตุ และชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงมีความสำคัญและจำเป็น ในการเตรียมความพร้อมในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

ปัจจุบันสาธารณภัยและภัยธรรมชาตินับวันจะเกิดบ่อยครั้ง และส่งผลกระทบต่อประชาชน สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนรวมทั้งเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างมาก เช่น เหตุการณ์พายุไซโคลนนาร์กีสที่พัดถล่มประเทศพม่า หรือเหตุการณ์แผ่นดินไหวในมณฑลเสฉวนของประเทศจีน เป็นต้น ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2550 ได้มอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รับผิดชอบดำเนินการจัดให้มีชุดเผชิญสถานการณ์วิกฤต (Emergency Response Team : ERT) เพื่อเตรียมพร้อมรับมือในการเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และให้ศูนย์บริหารวิกฤตการณ์ระดับชาติ เรียกใช้ได้ทันทีในยามฉุกเฉิน

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุภัยพิบัติให้แก่ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายเรือนในระดับจังหวัด ในการสั่งใช้สมาชิก อปพร. ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นทีมค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue Team) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่ต่อไป จึงมีความจำเป็นต้องฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพด้านการค้นหาและกู้ภัยให้แก่สมาชิก อปพร.

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 2/10

2. วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อคัดเลือกสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งกิ่งกัญภัย (OTOS) และมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้มีโอกาสเพิ่มศักยภาพด้านการค้นหาและกู้ภัย ให้สามารถเป็นชุดปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัยของจังหวัด เมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านการค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue : SAR) ที่เข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง
3. เพื่อเตรียมความพร้อมให้ศูนย์ อปพร. จังหวัด มีหน่วยเผชิญสถานการณ์วิกฤต (Emergency Response Team : ERT) สนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยเผชิญเหตุเบื้องต้น (First Responder : FR) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ขอบเขต (Scope)

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดทุกจังหวัด

4. คำจำกัดความ (Definition)

“อปพร.” หมายความว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

“ศูนย์ อปพร.” หมายความว่า ศูนย์ อปพร. กลาง ศูนย์ อปพร. เขต ศูนย์อปพร. จังหวัด ศูนย์ อปพร. อำเภอ ศูนย์ อปพร. เทศบาล ศูนย์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์ อปพร. กรุงเทพมหานคร ศูนย์ อปพร. เขตในกรุงเทพมหานคร และศูนย์ อปพร. เมืองพัทยา

“SAR” หมายความว่า หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue : SAR)

“สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วัตถุภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณภัย ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 3/10

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่” หมายความว่า องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

“จังหวัด” ไม่หมายความรวมถึงกรุงเทพมหานคร

“อำเภอ” หมายความรวมถึง กิ่งอำเภอ แต่ไม่หมายความรวมถึงเขตในกรุงเทพมหานคร

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรี นายกององค์การบริหารส่วนตำบล นายกเมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่น

“ผู้บัญชาการ” หมายความว่า ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

“อาสาสมัคร” หมายความว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตาม พรบ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

5. หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย โดยส่วนกิจการอาสาสมัครเป็นผู้รับผิดชอบ

6. ขั้นตอนการทำงาน (Work Process)

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

กระบวนการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร.

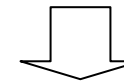
กรม ปภ. มีนโยบายเพิ่มศักยภาพให้กับ
สมาชิก อปพร.

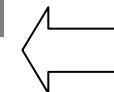
มอบสำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย /
ส่วนกิจการอาสาสมัคร
เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ

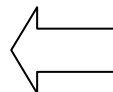
1. โครงการสัมมนาผู้นำ อปพร. ประจำปี
2. โครงการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพ อปพร. หลักสูตรการ
ค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue : SAR)
3. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนางาน อปพร.
ประจำปี
4. โครงการประชุมประชาคม อปพร. ประจำปี
5. โครงการประชุมชี้แจงนโยบายการปฏิบัติงานแก่สมาชิก

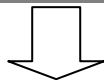
ประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

สรุปและรายงานผลการ
ดำเนินงานโครงการต่อ
ผู้บังคับบัญชา

ผลผลิตที่ได้จากการจัดทำ
โครงการ

ผลผลิตเชิงปริมาณ

- มีประชาชนเข้าร่วมสมัครเป็นสมาชิก
อปพร. เพิ่มมากขึ้น จนครบ 2% ของ
จำนวนประชากร
- ผู้ประสบสาธารณภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย
มีจำนวนผู้เสียชีวิต และได้รับบาดเจ็บ
ลดลง

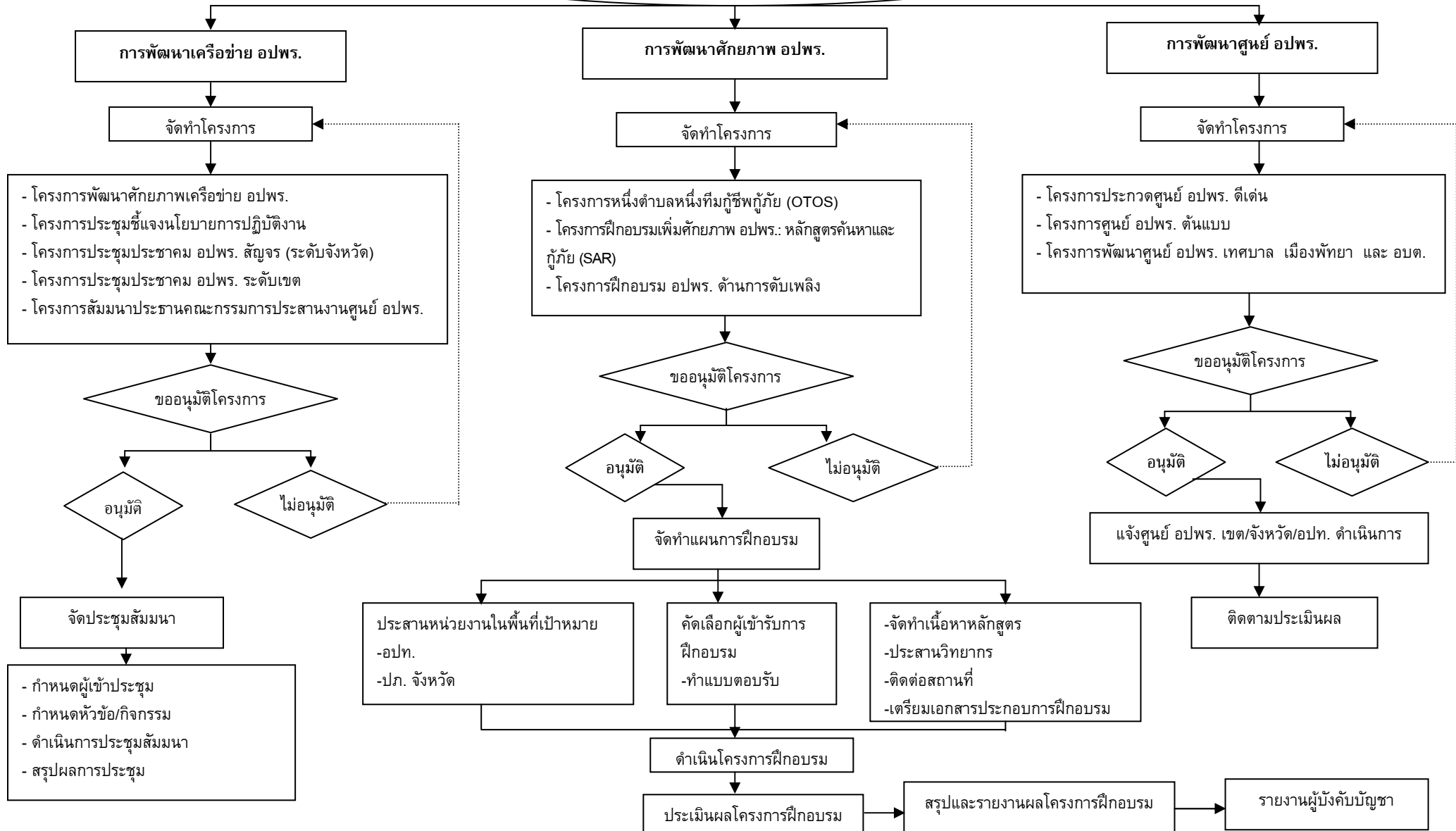
ผลผลิตเชิงคุณภาพ

- มีการพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้าน
ให้แก่ อปพร. เช่น SAR
- สมาชิก อปพร. สามารถช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
มากขึ้น

สรุปผล ปัญหา อุปสรรค และ
ข้อเสนอแนะโครงการเพื่อให้
ปภ.จ. และศูนย์ อปพร. ได้
ทราบอย่างทั่วถึง

กระบวนการพัฒนาเครือข่าย อปพร.

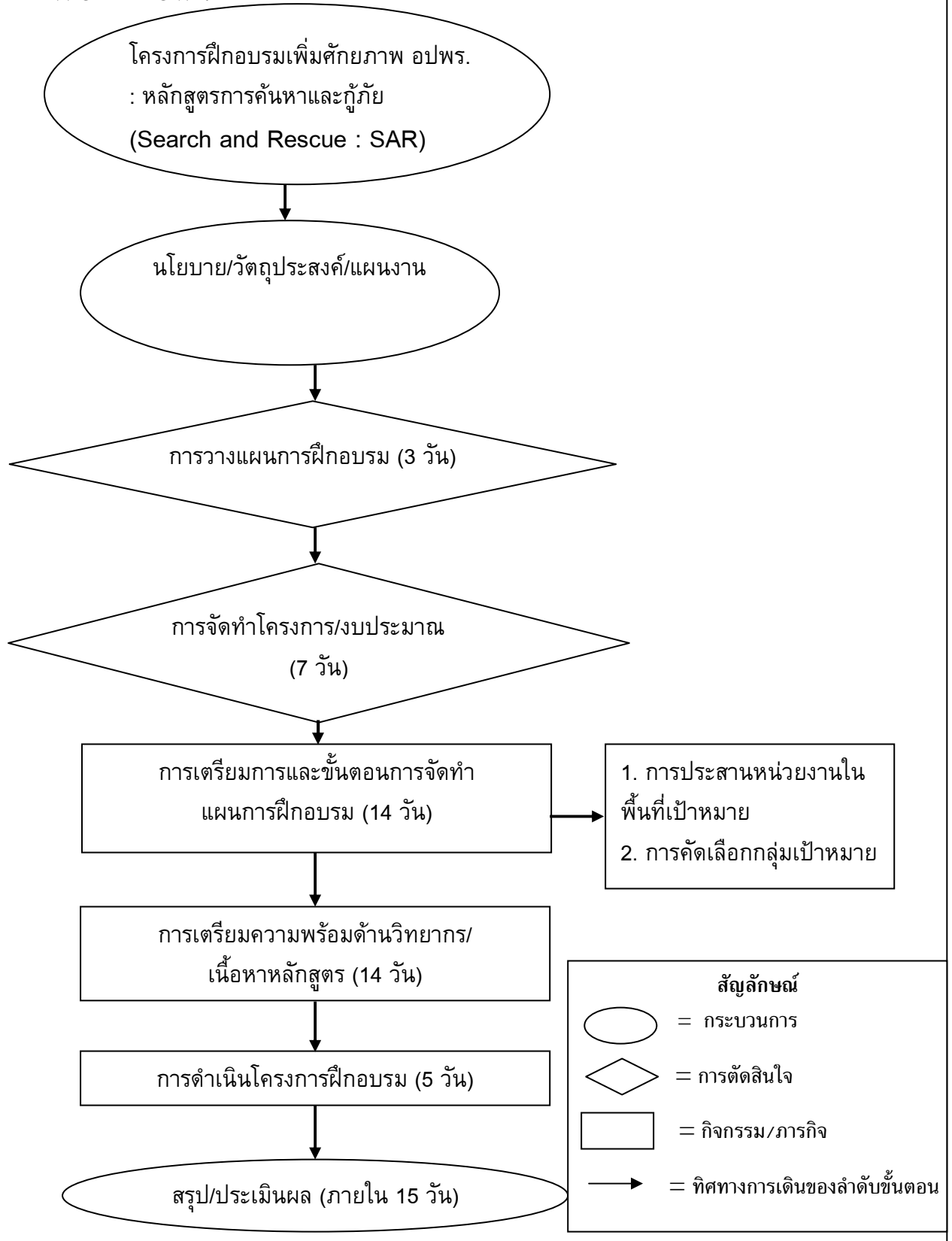

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 6/10

◎ Work Flow :

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 7/10

7. มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standard)

รายละเอียดการปฏิบัติงานมีดังนี้

1. การวางแผนฝึกอบรม (3 วัน)

1.1 การกำหนดสถานที่อบรม ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของหลักสูตร

1.2 การเลือกรูปแบบการฝึกอบรม

รูปแบบการฝึกอบรม แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การให้ความรู้ด้านวิชาการ ใช้การบรรยายแบบมีส่วนร่วม

2) การสาธิต/ฝึกทักษะเฉพาะด้าน รูปแบบการดำเนินการ จะแบ่งผู้เข้ารับการ

อบรมเป็นกลุ่ม และเข้าทำกิจกรรมตามฐานต่าง ๆ ที่ทางหลักสูตรกำหนดซึ่งเป็นการฝึกซ้อมแบบปฏิบัติการจริง (Field Training Exercise : FTX)

2. การจัดทำโครงการ/งบประมาณ (7 วัน)

การจัดทำโครงการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพ อปพร. : หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue : SAR) การกำหนดและใช้งบประมาณเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติโครงการ (7 วัน)

3. การเตรียมการและขั้นตอนจัดทำแผนการฝึกอบรม (14 วัน)

3.1 การประสานหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย ปภ. จังหวัด และ อปท. คัดเลือกสมาชิก อปพร. ในสังกัด เพื่อเข้ารับการฝึกอบรม โดยสมาชิก อปพร. ที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- อายุไม่เกิน 45 ปี และมีความประพฤติดี

- ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการกู้ชีพกู้ภัย (One Tambon One Search and Rescue Team : OTOS)

- ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรหน่วยเผชิญเหตุเบื้องต้น ด้านการกู้ชีพกู้ภัย ระยะเวลา 16 ชั่วโมง (First Responder : FR) จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

- สามารถช่วยปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์วิกฤตขนาดใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดได้ และมีผลการปฏิบัติหน้าที่ในระยะเวลาที่ผ่านมา ในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยได้ดี และสม่ำเสมอต่อเนื่อง

3.2 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

- ให้สมาชิก อปพร. ที่ได้รับการคัดเลือก กรอกข้อมูลในใบสมัคร พร้อมแนบหลักฐานการผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร การกู้ชีพกู้ภัย ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพกู้ภัย (One tambon One Search and Rescue Team : OTOS) และหลักสูตรหน่วยเผชิญเหตุเบื้องต้นด้านการกู้ชีพกู้ภัย ระยะเวลา 16 ชั่วโมง (First Responder : FR) จากสำนักงานสาธารณสุขประจำจังหวัด

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 8/10

- ให้ผู้บริหารท้องถิ่นลงนามรับรอง เพื่อสนับสนุนสมาชิก อปพร. ในสังกัดเข้ารับ
การฝึกอบรมและยินดีให้สมาชิก อปพร. ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นทีมค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue
Team) ของจังหวัดเมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่

4. การเตรียมความพร้อมด้านวิทยากร/เนื้อหาหลักสูตร

4.1 สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเพิ่ม
ศักยภาพ มีการประชุมเตรียมความพร้อมของวิทยากรในเนื้อหาวิชาการฝึกอบรมตามหลักสูตร

4.2 วางแผนการสอนในแต่ละวิชา

4.3 จัดหาสถานที่เพื่อใช้ในการฝึกอบรม ตลอดจนที่พักสำหรับเจ้าหน้าที่และผู้เข้ารับ
การฝึกอบรม

4.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบคำบรรยาย เอกสารการฝึกอบรม

4.5 จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องเขียน ที่ใช้ในการฝึกอบรมให้พร้อมต่อ
การใช้งาน

4.6 จัดทำเอกสารลงทะเบียน ป้ายชื่อตั้งโต๊ะ ป้ายชื่อวิทยากร ประวัติวิทยากร ป้ายชื่อติด
หน้าอก ป้ายบอกทางมาห้องฝึกอบรม โลโก้หน่วยงานติดบนเวทีและติดโปสเตอร์

5. ดำเนินโครงการฝึกอบรม

5.1 ก่อนการฝึกอบรม

- ประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อม/ปัญหา อุปสรรค ก่อนล่วงหน้า 1 วัน
พร้อมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

- ตรวจสอบความพร้อมของสถานที่ ห้องประชุม / เครื่องมืออุปกรณ์ในการ
ฝึกอบรมภาคทฤษฎี และฝึกภาคปฏิบัติ

- มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงาน ให้มีเจ้าภาพในการดำเนินการ

5.2 ระหว่างการฝึกอบรม

- จัดเจ้าหน้าที่รับลงทะเบียน / แจกเอกสารการลงทะเบียน

- ดำเนินการฝึกอบรมตามตารางการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

- ประเมินผลการฝึกอบรมในวันสุดท้ายของการฝึกอบรม

- ปิดการฝึกอบรม / มอบวุฒิบัตร

5.3 หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

- สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย ทำหนังสือส่งตัวผู้เข้ารับการอบรมกลับไปปฏิบัติ
หน้าที่ต้นสังกัด

กรมป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย

คู่มือการปฏิบัติงาน
โครงการพัฒนาศักยภาพ อปพร. :
หลักสูตรการค้นหาและกู้ภัย
(Search and Rescue : SAR)

หน้าที่ 10/10

6.4 การประเมินผลด้านการบริหารจัดการโครงการ – มีหลักเกณฑ์ในการประเมิน 7 ด้าน คือ

- 1) ความพร้อมและความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์
- 2) ความพร้อมและความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกอบรม
- 3) ความพร้อมและความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม
- 4) ความเหมาะสมของสถานที่พัก
- 5) ความเหมาะสมของการให้บริการ/อาหาร/เครื่องดื่ม
- 6) การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการฝึกอบรม
- 7) มนุษยสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่โครงการ

6.5 การประเมินผลด้านความพึงพอใจโดยรวมต่อการเข้ารับการฝึกอบรม

- ตามแบบประเมินความพึงพอใจ

6.6 จัดทำรายงานผลการฝึกอบรมให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ตามลำดับ (15 วัน)

ผู้จัดทำ.....
(นายวิทยา ปะตุกา)

ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบาย
และแผนชำนาญการ

วันที่จัดทำ...../...../.....

ผู้ตรวจสอบ.....
(นายวิจารณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนกิจการ
อาสาสมัคร

วันที่ตรวจสอบ...../...../.....

ผู้อนุมัติ.....
(นายอดิศักดิ์ เทพอาสน์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริม
การป้องกันสาธารณภัย

วันที่อนุมัติ...../...../.....